

φυγήν δὲ τοιούτου κινδύνου φυτεύονται μὲν ἐκ διασημά-
των φραγμοὶ καλάμων, οἵτινες συνέχουσι καὶ συγ-
κρατοῦσι τὴν ἄμμον· φρονεῦνται δὲ ἀδυσωπήτως οἱ
δαυτοποδες, οἵτινες κρυπτόμενοι μεταξύ αὐτῶν λυμαί-
νονται κυρίως τὰς ῥίζας. Ἡ πρόνοια ὁμως τῶν
ἀκαταπονήτων Ὀλλανδῶν προχωρεῖ πολὺ ἐπέκεινα.
Διότι πολλοὶ εἰς τὴν φαιμωδῆς λόφοι ἐκταίνονται εἰς
δύο καὶ τρεῖς ἐνίοτε λεύγας. Ἐκεῖ δὲν περιορίζονται
οἱ Ὀλλανδοὶ εἰς τὴν στερέωσιν, οὕτως εἰπεῖν, μόνον
τῆς εὐκινήτου ἄμμου· ἀλλ' ἐπιμελοῦνται νὰ τὴν κατα-
στήσωσι καὶ καρποφόρον, στείβαζοντες μὲν ἄρθο-
νον αὐτῆς τὴν κόπρον, φυτεύοντες δὲ ὑστερον γαιώ-
μυλα, ὥστε καὶ μόνη ἡ πρώτη συκομιδὴ ἀνταμειβεῖ
ἐνίοτε δαψιλῶς τοῦ γεωργοῦ τοὺς κόπους. Ἀφοῦ δὲ τὸ
ἔδαφος συμπαγῆ, γεωργηθῆ καὶ παχυνθῆ κατὰ τὸν αὐ-
τὸν τρόπον, φυτεύουσι μικρὰς δρυς, τὰς ὁποίας ὑλο-
τομοῦσι πρὸς ξυλείαν κατὰ ἑκάστην ὅταν δὲ ἀνα-
πλασθῆσῃ, τὰς κόπτουσι πάλιν ἀπὸ δέκα εἰς δέκα
ἔτη ὡς θάμνους, τοῦτο δὲ ἀποφέρει 2 | 2 δραχμὰς
κατ' ὄργων κέρδος. Οὕτω δὲ προϊόντος τοῦ χρόνου
ἄνικουσι καὶ αὐχμῶδεις λόφοι μεταβάλλονται εἰς πυ-
κνότερα δάση καὶ εἰς βοσκὰς γλοερωτάτας. (1)

Πρὸ μιᾶς ἑκατονταετηρίδος περίπου μέρος τῶν
περιχώρων τῆς πόλεως Χάρλεμ ἦτο κατὰ κτερον ὑπὸ
ἄμμου· ἤδη δὲ συγκαταριθμεῖται εἰς τὰ τερονότατα
καὶ εὐθαλέστατα ἄλση τῆς Ὀλλανδίας. Ἀλλὰ καὶ πρὸ
τριάκοντα μόνον ἔτων τὸ Βέσδουμ, ἑπαυλῆ τῆς ἐν-
δόξου οἰκογενείας τοῦ Βᾶν Λεννέπ περιστοιχίετο
πανταχόθεν ὑπὸ ἀγρίων ἐρήμων, ὃ δὲ ζῆλος καὶ ἡ
φιλοπονία τῶν ἰδιοκτητῶν οὐχὶ μόνον τὰ δρια αὐτοῦ
ἐξέτεινε, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀμῶδη τόπον ὅλον χαριέ-
στατα ἐκαλλώπισε διὰ δεινυλίων ἀποτελούντων εὐφρο-
σύνας ἀλωᾶς, μεταξύ τῶν ὁποίων εὐρίσκονται πολυ-
ποίκιλοι κῆποι καὶ ἐνδιαιτήματα κομψότατα. Ἐν
γενεῖ δὲ καθ' ἕκαστον ἔτος τὸ ἄροτρον ἀνοίγει νέας
ἀλοκας, ἡ δὲ χεῖρ τοῦ ἀνθρώπου ἀποκτᾷ νέαν γῆν.

Ἄλλ' εἰς τὰ μεσόγεια τῆς χώρας τὸ ἔργον ἀπο-
βαίνει αὐτὸν πολὺ δυσχερέστερον· διότι ἀκαταπαύ-
σως ὀρῦνται τὸ ἔδαφος, ξηραίνει τοὺς βάλτους, μετα-
ποιεῖ διαφόρως καὶ τελειοποιεῖ σχεδὸν τὴν ἄμορπον
φύσιν, κατασκευάζει ὁδοὺς, οἰκοδομεῖ καταβράκτας, παν-
τοῦ ὑπάγει, ἔρχεται, ἐνεργεῖ, κινεῖται ὡς ὁ μύρμηξ, ὅς
τις πάντοτε σῦρει νέον βᾶρος, καὶ ἀποταμιεύει εἰς τὴν
ἀποθήκην τὸν σίτον μὲ τὰ ἄχυρα, ἢ τὴν ἄχνην. Παν-
τοῦ τῶντι βλέπει ὁ περιηγητῆς τὰ ἔργα τοῦ τεχνί-
του καὶ τοῦ γεωργοῦ, οἰκοδομὰς μεγαλοπρεπεῖς θεμε-
λιούνται εἰς εὐκίνητον ἔδαφος ἤδη στερεώμενον, ἀκάτια
διασχίζουσι τὰ ὕδατα τῶν διωρύγων, ἀνεμόμυλοι περι-
στρέφονται, οἱ μὲν ἀλήθροντες δημητριακοῦς καρποῦς,
οἱ δὲ ἐξαντλοῦντες, ἢ ἀναδιβάζοντες ὡς γέρανοι, ἢ

κλιῶνια τὸ ὕδωρ τῶν ἐλωδῶν τόπων διὰ νὰ τὸ μεταγ-
ρίσωσιν εἰς μεγάλας δεξαμενάς· ὥστε οἱ Ὀλλανδοὶ ἀ-
γωνιζόμενοι νικῶσι πραγματικῶς τὰ στοιχεῖα τῆς φύσε-
ως, αὐτὰ δὲ ἀναγκάζονται νὰ καταβάλλωσι τὸν προῦπο-
λογισμὸν τοῦ Κράτους. Πρὸ διακοσίων ἤδη ἔτων ἐξετε-
λέσθη εἰς τὴν Ὀλλανδίαν ἔργον, τὸ ὅποιον ἀπαιτεῖ ἀφεύ-
κτως τὰς σήμερον μόνον γνωστὰς καὶ ἐν χρήσει μηχανάς,
δηλ. ἐξηράνθη ὅλον τὸν Bramster καὶ ἀπεδόθη εἰς τὴν
γεωργίαν γῆ ἐκτεινομένη μὲν εἰς πολλὰς λεύγας, ἔως
τότε δὲ διατελοῦσα ὑποβρύχως εἰς τὰ ὕδατα! Ἐσχά-
τως δὲ οἱ Ὀλλανδοὶ ἀπεξήραναν καὶ τὴν λίμνην αὐ-
τῆν τοῦ Χάρλεμ, ἣτις ἔχει ἔξ μὲν λευγῶν μῆκος,
τριῶν δὲ πλάτος καὶ δεκατεσσάρων ποδῶν τοῦλάχισ-
τον βαθος· πρεῦπολογίσθησαν δὲ εἰκοσιν ἑκατομμύ-
ρια φράγκων πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ ἐπιχειρήματος.
Ἐνῶ δὲ πρότερον τὸ ὕδωρ ἐξαπλοῦτο καὶ ἐπαπειλεῖ
νὰ κατανήσῃ κατ' ὀλίγον μέχρι τοῦ Ἀμστελοδάμου, διὰ
τοῦ νέου ἔργου ἡ Κυβέρνησις θέλει ἔχει 4000 ἔσως
πλεθρῶν ἀροσίμου καὶ λιπαρᾶς γῆς πωλουμένης ἐκόλως
ἀνὰ 800 φρ. ἐκτὸς τῆς γενησομένης οἰκονομίας τῶν
60000 τὰ ὁποῖα δαπανῶνται κατ' ἔτος περὶ τὴν συν-
τήρησιν καὶ ἐπισκευὴν τῶν προχωμάτων. Τέλος ἐπὶ
τῆς νήσου Τέξελ ὑπῆρχε μέγα χωρίον κατακλυζόμε-
νον ὑπὸ τῆς θαλάσσης· ἀλλ' ἡ ἀγοράσασα αὐτὸ ἐται-
ρία, ἀρῶν τὸ περιέφραξε διὰ προχωμάτων, θέλει ἐκποιή-
σει ἐπικερδέστατα τὴν γῆν· διότι πρότερον μὲν μόλις
κατοικεῖτο ὑπὸ εἰκοσιπέντε ἀνθρώπων, ἐσχάτως δὲ συν-
ῆλθον αὐτῷ ἐπέκεινα τῶν ἑξακοσίων. Οὐ μάλιστα δὲ
καὶ ἡ ἀπὸ Ἀμστελοδάμου εἰς Χάρλεμ σιδηρᾶ ὁδὸς ὡς
γιγαντιαῖον τῶντι κατόρθωμα· διότι διέρχεται διὰ
μακροῦ ἔλους, τὸ ὅποιον ἀπεξηράνθη μὲ ἀγκυλίδα
φρυγάνων καὶ σωρείαν πετρῶν καὶ χώματος ἀλλεπαλ-
λήλως ἐστειβασμένας.

Ἀλλὰ καὶ τὸ Ἀμστελοδάμον αὐτὸ, πόλις διακοσίων
χιλιάδων ἀνθρώπων πλατυμάφοδος, μεγαλοπρεπῆς κατὰ
τε τὰ ἄλλα κτίρια καὶ τὰς οἰκίας στηρίζεται εἰς πα-
σάλους! Πρὸς οἰκοδομὴν δὲ μόνον τῶν ἀνακτόρων ἐμ-
πήχθησαν εἰς τὸ ἔδαφος ἐπέκεινα τῶν εἰκοσιν χιλιάδων
δοκῶν εἰς εἰκοσι καὶ τριάκοντα ἐνίοτε ποδῶν βάθος!
Ἀλλὰ, πρᾶγμα παράδοξον! ἡ πολυτελής αὕτη καὶ ἐμ-
πορικωτάτη πρωτεύουσα, ἡ γενικὴ τῶν ἀγωγίμων τῆς
ἀνατολῆς καὶ τῆς δύσεως, καθὼς καὶ τῆς Ἀμερικῆς ἀπο-
θήκη ἐκινδύνεσέ ποτε νὰ ἀπωλεσθῇ! πόθεν δὲ νομίζετε!
ὑπὸ μικροῦ καὶ εἰδεχθοῦς σκώληκος ἰλθόντος διὰ τῶν
πλοίων ἐκ τῆς Ἰνδίας, καὶ ἐναγχομένου εἰς τὴν
διάβρωσιν τῶν πασσάλων! ὡς ἂν ἤθελεν ἡ πρόνοια
νὰ ταπεινώσῃ διὰ τοῦ εὐτελεστάτου τῶν ζωῶν τὴν
ὑπερηράνειαν τῶν πλουσίων καὶ δυνατῶν! Ἀγαθὴ τύχη
ὁμως τὸ κλίμα τῆς Ὀλλανδίας συνετέλεσεν εἰς τὸν
θάνατον τοῦ ἐπεισάκτου τούτου καὶ ἐπιβούλου ἐχθροῦ,
οὕτω δὲ προλήρηθ' ὁ γενικὸς ἄεθρος.

Συμβουλευῶ (λέγει ὁ Κ. Μαριέ) τὸν ἐρχόμενον κατὰ
πρῶτον εἰς τὴν Ὀλλανδίαν νὰ ἔλθῃ διὰ τοῦ Ῥήνου, οὐχὶ
διότι ὁ ποταμὸς οὗτος ἔχει περπὰς, ἢ ζωγραφικὰς τὰς
σχῆμας, καθὼς ἀλλαχοῦ (Bingen π.χ. καὶ Drachenfels.)
πολλοῦ γε καὶ δεῖ κατὰ δυστυχίαν! τοῦναντίον μάλι-
στα ὁ υἱὸς οὗτος τῶν ὀρέων τῆς Ἑλβετίας τοσοῦτον
παρὰ μὲν τῶν ποιητῶν ἐξυμνούμενος, παρὰ δὲ τῶν

(1) Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις λαμβάνουσα ὡς
ὑπορ τὴν φιλοπονον Γερμανίαν, τὴν Ἀγγλίαν,
τὴν Γαλλίαν καὶ τελευταίον μάλιστα τὴν Ὀλλαν-
δίαν δὲν δύναται ἀρᾶ γε νὰ ἀποκαταστήσῃ σὺν εν-
δρα, ὡς ἦσαν ἄλλοτε, τὰ δάση τοῦλάχιστον τῆς
Ἑλλάδος;